

66. Η ΑΞΙΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΣΥΝΟΧΗΣ (Μέρος Β')

Δημήτρης Κ. Μπάκας

Ζούμε μέσα σε έναν διαρκώς μεταβαλλόμενο Κόσμο. Σοβαρότερη διαρκής απειλή είναι η **μεταβλητότητα** του ανθρώπινου γένους. Οι άνθρωποι, λόγω επιθυμιών, απαιτήσεων και επιδράσεων μάς προκαλούν τις περισσότερες και μεγαλύτερες δυσχέρειες. Εάν δεν καταφέρουμε να ανακτήσουμε και διατηρήσουμε την **εσωτερική μας τάξη** μάς καταλαμβάνει ο φόβος και το ανεξέλεγκτο στρες που τον συνοδεύει. **Μόνον όταν ξαναβρούμε την εσωτερική αρμονία, νιώθουμε ευτυχείς.**

Τα βιώματα της πρώιμης παιδικής ηλικίας είναι χαραγμένα στον εγκέφαλο. Στον άνθρωπο η αποτύπωση αναβαθμίζεται σε **σχέση, δεσμό και αξία**. Ο **ισχυρότερος δεσμός** είναι πάντα ο **δεσμός με τη μητέρα**. Ο πατέρας στη συνέχεια, όπως και τα αδέρφια και όλη η οικογένεια και οι συγγενείς και τα μέλη της κοινωνίας με κοινή κουλτούρα και **ηθική**.

Η απόκτηση **εξουσίας και πλούτου** ή αντίστοιχων συμβόλων εξουσίας θεωρείται σήμερα το βασικό είδος **συνδεδειγμένης κοινωνικής ουσίας**. Αποδείχτηκε, όμως, δρόμος **χωρίς διέξοδο**, γιατί αναπτύσσει τον ανταγωνισμό, τις έχθρες και τα μίσση πάντοτε υπάρχουν μέλη της κοινωνίας, που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση και επιδιώκουν την ανατροπή, την οποία φοβούνται οι κατέχοντες.

Επίσης, πολλοί αντιμετωπίζουν τον φόβο με την **απόκτηση γνώσεων**. Η κοινωνία μας είναι κατακλυσμένη από μια ανεξέλεγκτη καταίγδα πληροφοριών. **«Η γνώση χάθηκε μέσα στις πληροφορίες και η σοφία χάθηκε μέσα στις γνώσεις»**. Οι πιο κρίσιμες, οικονομικής και τεχνικής φύσης, γνώσεις είναι κλειδαμπαρωμένες σε «τράπεζες», τις διαχειρίζονται κλειστά κυκλώματα, ενώ τα ευρύτατα κοινωνικά στρώματα είναι ελλιπέστατα ενημερωμένα.

Η αλλοίωση έχει επιφοιτήσει και στα **κοινωνικά δίκτυα**. Οι ομαδοποιήσεις (οριακοί κύκλοι) γίνονται με βασικό κριτήριο το **ατομικό συμφέρον** των μελών της ομάδας και αγνοείται το **γενικό συμφέρον**, από το οποίο επηρεάζεται και το ατομικό. Οι **κλειστές ομαδοποιήσεις** συσπειρώνουν τα μέλη τους, αλλά αναπτύσσουν την εχθρική αντιπαλότητα με τις άλλες ομάδες με συνέπεια να προκαλούνται **χαοτικές κοινωνικές καταστάσεις**.

Κοντολογίς, έχουμε βρει τον πιο σίγουρο δρόμο για να διακυβέσουμε όλα εκείνα που συνιστούν την **ανθρώπινή μας υπόσταση**. Ζούμε σε ένα άλλο είδος **«ζούγκλας»**. Οι ειδικοί παιανίζουν το θριαμβικό εμβατήριο και η διασπασμένη κοινωνία βαδίζει προς έναν **δρόμο ανταγωνισμού**, χωρίς προηγούμενο, με πορεία προς τα μίσση, τον φόβο και τη δυστυχία των μελών της. Αυτή την πορεία την ονομάζουμε **πρόοδο**, λόγω υπερπαραγωγής αγαθών και πλούτου, αλλά όντως ζούμε σε μια πραγματικότητα, όπου ισχύει: το **«όλοι εναντίον όλων»**. Η **παλαιά στρατηγική της φυσικής επιλογής** στο μεγαλείο της. Από το Κάρολο Δαρβίνο είχε υιοθετηθεί η αντίληψη ότι ο **ανταγωνισμός** συνιστά την **καθοριστική κινητήρια δύναμη** για περαιτέρω εξέλιξη όλων των μορφών ζωής, που επιτρέπει μόνον στα δυνατότερα και τα καλύτερα προσαρμοσμένα άτομα ενός είδους να **επιβιώσουν**.

Η **επιστήμη της βιολογίας του 21 αιώνα**, ευτυχώς, έχει φέρει απέναντι στην τόσο εκτενώς διευρυμένη διασπαστική δύναμη του ανταγωνισμού μια συμπληρωματική δύναμη, που είναι υπεύθυνη για τη **συνοχή** κάθε ζωντανού οργανισμού. Την **συναίσθηματική εγγύτητα** (συναίσθηματική νοημοσύνη), την οποία και ο ίδιος ο Δαρβίνος είχε διαισθανθεί. Η δύναμη αυτή αναδύεται από την αριστοποίηση της **αλτροιστικής, συντροφικής συμπεριφοράς**. Συνιστά τη **σεξουαλική επιλογή**, που ενώνει το ζευγάρι των ανθρώπων. Ο **καθένας επιλέγει το ταίρι του και με στοιχεία ομορφιάς, γλυκύτητας, τρυφερότητας και αμοιβαίας αγάπης**. Ήτοι ξαναβρέθηκε αυτό το βίωμα που είχε μέσα του ο Οδυσσεύς, ο οποίος αγαπούσε την Ιθάκη του και την Πηνελόπη του. Όπου σταματούσε και κινδύνευε να πέσει σε πειρασμό να μένει εκεί ξυπνούσε και πάλι μέσα του το παλιό αίσθημα και τον πίεζε να ξαναγυρίσει σπίτι του, όπου τον έκανε να ξεχνάει όλες τις ταλαιπωρίες του ταξιδιού. Ο Όμηρος έβαλε τότε την Παλλάδα Αθηνά (Θεά της Σοφίας) αυτοπροσώπως να του ψιθυρίσει στο αυτί: **« και στο μέλλον να έχεις πάντα ειρήνη»!**

Τα κύτταρα ενός πολυκύτταρου οργανισμού, όπως και η ανθρώπινη κοινωνία, λειτουργούν, εν πολλοίς, με τον ίδιο τρόπο. Μια ανώτερη μορφή ζωής αναδύεται, εντελώς διαφορετική από τις εσωτερικές διεργασίες των μεμονωμένων κυττάρων. Τέτοιες αναδύσεις είναι: ο **πολιτισμός**, το **πνεύμα**, η **συλλογική μνήμη** και **συνείδηση**, η **αγάπη** ακόμη και το πιο απίθανο, η **ζωή η ίδια**.

Ζούμε μέσα σε έναν Κόσμο, όπου όλα δεν είναι, όπως θα έπρεπε να είναι. **Αυτός, όμως, είναι ο μοναδικός κόσμος που έχουμε!** Οι άνθρωποι έφτιαζαν έτσι τον κόσμο και πρώτα εμείς πρέπει να αλλάξουμε, εάν θέλουμε κάτι καλύτερο. **Και μπορούμε να αλλάξουμε μόνον αλλάζοντας τον τρόπο αλληλεπίδρασης με τους συνανθρώπους μας.**

Δεν είναι δυνατόν να πετύχει ο άνθρωπος κάτι μη ανθρώπινο. Κάτι που δεν είναι, δηλαδή, μέσα στα όριά του. Η αντιπαλότητα, η ανταγωνιστικότητα, ο φόβος, τα μίσση και τόσα άλλα χαρακτηριστικά ανήκουν στη φύση του ανθρώπου, γιατί αναδύονται από εγγενείς ανάγκες του. Αυτά τον διατηρούν στη ζωή. Δεν είναι δυνατόν να ζήσει άνθρωπος χωρίς να έχει επίγνωση του φόβου, τη θλίψη, την όρεξη τού νέου, την επιτυχία για ευτυχία! Αρκεί μόνον **να τα ελέγχει και να τα**

διατηρεί στο κρίσιμο εκείνο σημείο που του δίνουν δύναμη, πείσμα και θάρρος για ενέργεια και δράση: στα **ανθρώπινα μέτρα**.

Η ευγενής άμιλλα είναι η ψυχή της προόδου. Ο αθέμιτος ανταγωνισμός είναι καταστροφικός, γιατί συνιστά υπερβολή. Κάθε υπερβολή είναι κάκιστη και βλαβερή και επικίνδυνη. Και η απόλυτη ισότητα, η απόλυτη ελευθερία χωρίς αδελφосύννη, που αποδέχεται σε ανθρώπινο βαθμό την **πραότητα καταλύουν την κοινωνία. Μόνον οι σοφοί, οι άγιοι και ο Θεός δεν αντιμετωπίζουν προβλήματα και διλήμματα. **Αλλά στην εποχή μας δεν ευδοκιμούν παρά ελάχιστοι φιλόσοφοι.****

Μπορούμε, όμως, να δημιουργήσουμε ανθρώπινες συνθήκες με τη διεύρυνση της θαλπωρής και ασφάλειας που νιώθει το νεογέννητο στην αγκαλιά της μάνας του. **Να αναπτύξουμε συνθήκες τέτοιες, όπου ο καθένας να νιώθει ότι ανήκει σε ένα σύνολο, στο οποίο θέλει και εκείνο τον θέλει ως μέλος του. Αυτό είναι ανθρωπίνως εφικτό. Υπάρχουν λαοί που το έχουν πετύχει και μάλιστα θαυματουργούν στο παγκόσμιο σκηνικό και όχι πάντα λόγω μεγέθους, αλλά ανθρώπινης ποιότητας, που επιτυγχάνεται με την ολιστική παιδεία, την αγωγή και κουλτούρα.**

Το μπορούμε και εμείς. Αρκεί να μη φθάνουμε πάντα στα άκρα. Στη διχοστασία. «Το δικό μου και όχι το δικό σου». Στον αυτοκαταστροφικό ανταγωνισμό και το μίσος. Μπορούμε με **ανθρωπιστική παιδεία να καλλιεργήσουμε τις ήπιες ανθρώπινες αρετές: πραότητα, ηπιότητα, αφοσίωση, δέσιμο, στοργή, συμπάθεια, πόθο, έρωτα, φιλία και τελικά την αγάπη.**

Γνωρίζουμε όλα σχεδόν που έχουμε ανάγκη να γνωρίζουμε. Φθάσαμε στο φεγγάρι. Φτιάξαμε βόμβες που καταστρέφουν τον Πλανήτη μας, όχι μία αλλά πολλές φορές. Επικοινωνούμε άμεσα με όλους τους κατοίκους της Γης. Ξέρουμε ακόμη το πως δημιουργήθηκε η ζωή και επεμβαίνουμε ακόμη σε αυτή. Αλλά δεν έχουμε ασχοληθεί, δεν γνωρίζουμε ούτε την αξία της, ούτε την ουσία της και το χειρότερο δεν πιστεύουμε καν στην **ανθρώπινη αγάπη ούτε στη δύναμή της για επίτευξη κοινωνικής συνοχής. Γι' αυτό δεν την έχουμε εντάξει στις αρετές μας!**

Η αγάπη συνιστά την ύπατη δύναμη συνοχής της ζωής μας και έχει ταυτισθεί, ορθότατα, με τον Θεό. Κατά κανόνα αναγνωρίζουμε την ανεκτίμητη αξία της από την «απουσία» της! Όταν την έχουμε χάσει τότε τη λαχταρούμε περισσότερο!

Ως ολότητα η αγάπη είναι ασύλληπτη από τον ανθρώπινο νου, αλλά η ψυχή, όταν την απαντήσει, την αναγνωρίζει αμέσως και πλημμυρίζει από ολβιότητα.

Οι Άγιες Μέρες των Παθών και της Ανάστασης του Θεανθρώπου συνιστούν μοναδική ευκαιρία να ενθουμηθούμε το βαθύτερο νόημα τη ενανθρώπισης και να αναζητήσουμε τον Άνθρωπο αλλά και τον συνάνθρωπο!

Καλλιέργεια των ήπιων αρετών μέχρι να φθάσουμε στην ανυστερόβουλη Αγάπη!

ΚΑΛΟ ΠΑΣΧΑ

Δημήτρης Κ. Μπάκας

Πάσχα 16 Απριλίου 2022